

Betreft: Rondetafelgesprek “Militaire steun aan Oekraïne” dd 5 maart 2025
Van: Nederlandse Industrie voor Defensie en Veiligheid (NIDV)
Aan: Vaste Commissie voor Defensie - Tweede Kamer
Datum: 26 februari 2025

De NIDV is erkentelijk voor de mogelijkheid om een bijdrage aan het rondetafelgesprek betreffende militaire steun aan Oekraïne te leveren. De brute invasie waartegen Oekraïne zich reeds drie jaar verzet onderstreept het belang van een Nederlandse en Europese defensie-industrie die bijdraagt aan de verdediging van Oekraïne en bijdraagt aan een geloofwaardige afschrikking van Nederland en Europa tegen huidige en toekomstige agressors. De NIDV steunt uiteraard de inspanningen van de Nederlandse overheid om Oekraïne te voorzien wat zij nodig heeft en doet graag een aantal aanbevelingen hoe de industrie de overheid optimaal ten dienst kan zijn bij deze inzet. Hierbij is het van groot belang dat Oekraïne *tijdig* van het benodigde materieel wordt voorzien.

Nederland heeft sinds 24 februari 2022, een aanzienlijke hoeveelheid militair materieel en bijbehorende ondersteuning aan Oekraïne gedoneerd – tot F-16's toe. Het Nederlandse bedrijfsleven is hier in drie actielijnen bij betrokken:

- Bedrijven hebben bijgedragen aan het gereed stellen en onderhouden van materieel dat geleverd wordt. Een groot gedeelte van het materieel werd uit eigen inventaris van Defensie geleverd; bedrijven hebben vervolgens een aanzienlijk gedeelte van het MRO-proces (maintenance, repair & overhaul) voor hun rekening kunnen nemen.
- Nederland heeft gelden ter beschikking gesteld om materieelbehoefte Oekraïne via internationale coalitiemechanismen mede te financieren; een bescheiden gedeelte van deze behoeften werd verzorgd door Nederlandse bedrijven. Dit is voor bedrijven een relatief intransparant proces geweest waarbij zij slechts in beperkte mate betrokken waren.
- Nederland is ook zelf in contact geweest met Oekraïne om andere behoeften direct te leveren. Waar dit aan het begin van 2022 met grote spoed gebeurde, hebben wij de indruk dat de speciale escalatieprocedures die toen gebruikt werden inmiddels tegenwoordig weer grotendeels onbenut blijven.

Toen de oorlog uitbrak handelde Nederland na aanvankelijke terughoudendheid relatief snel en daadkrachtig met betrekking tot het leveren van materieel aan Oekraïne. Dit was toen met een beperkte betrokkenheid van de industrie maar met hoge snelheid in de context van procedurele goedkeuring vanuit de overheid. Het breed gedeelde gevoel van noodzaak bij Nederland en haar partners heeft Oekraïne er destijds mede toe in staat gesteld om de Russische aanval af te slaan en tot op heden haar soevereiniteit te behouden.

Tegelijkertijd heeft de invasie van Oekraïne ook geleid tot de herziening van de prioriteiten rondom onze eigen krijgsmacht, met veel meer focus op de Grondwettelijke “hoofdtak 1”. Derhalve heeft Nederland een duaal beleid, waarbij gelijktijdig:

- De capaciteiten van de Nederlandse krijgsmacht opnieuw opgebouwd dienen te worden na decennia van erodering.
- De Oekraïense krijgsmacht voorzien dient te worden van materieel om de Russische invasie af te slaan en de oorlog te winnen.

Voor beide doeleinden zijn de capaciteiten van de defensie-industrie van cruciaal belang.

Nederland kent een defensie-industrie die gekenmerkt wordt door hoogtechnologische oplossingen in een aantal specifieke domeinen, voornamelijk in maritieme systemen, sensoriek, communicatie, IT (cybersecurity, data-analyse, kunstmatige intelligentie, simulatietechniek), ruimtevaart en uiteraard in het luchtdomein, waaronder slimme materialen en onbemande systemen. Binnen de “OODA-loop” (Observe, Orient, Decide, Act) is de Nederlandse defensie-industrie dus meer in de eerdere stappen gespecialiseerd en minder in de “effectoren”. Er zijn echter wel degelijk bedrijven die ook

eindproducten leveren en directe leveringen aan Oekraïne hebben kunnen doen en nog steeds in staat zijn dat te doen. Het gaat dan bijvoorbeeld om drone producenten, maar ook militair medische voorzieningen, simulatoren etc.

De wijze waarop Nederland aan het begin van de grootschalige inval in Oekraïne nationaal en internationaal materieel verwierf voor Oekraïne, toont aan dat de overheid in tijden van nood de mogelijkheid heeft om doorgaans moeizame verwervingsprocessen te versnellen of aan de kant te zetten. Sinds enige tijd lijkt de bureaucratie rondom materieelverwerving voor Oekraïne weer toe te nemen. Voor Oekraïne is er weinig veranderd; de situatie aldaar is nog steeds uiterst lastig. Hoewel de Nederlandse defensie-industrie nu beter dan eerst bij het proces betrokken is, lijkt het alsof potentiële opdrachtverleningen nu teruggevallen zijn in lijn met de “traditionele” processen rondom rechtmatigheid en doelmatigheid van materieelaankopen. Gezien het grote belang van tijdige en effectieve leveringen van materieel naar Oekraïne en de bijdrage die de Nederlandse industrie daaraan kan leveren, is dit onwenselijk. Derhalve doen wij een aantal aanbevelingen.

Koppelen behoefte Oekraïne aan capaciteiten Nederlandse industrie. Het opschalen van onze defensie-industrie vindt idealiter plaats op een manier waarbij de behoeften van Nederland en Oekraïne samenkomen. Er is voor ons zover bekend slechts een beperkte inspanning gedaan om de sterktes van de Nederlandse defensie-industrie te verenigen met de wensen van de Oekraïense krijgsmacht. Samen kijken naar wat het Nederlandse defensie-bedrijfsleven kan leveren dat relevant is voor Oekraïne is niet gestructureerd gebeurd. Dit werd na verloop van tijd beter geïntegreerd, echter wordt naar onze mening nog steeds een kans gemist om hier gestructureerd en op strategische wijze de industrie te benutten. Gegeven de vrijwel onbeperkte behoefte vanuit Oekraïne op vrijwel alle domeinen is het een logische insteek om te kijken waar geïntegreerde aanpak mogelijk is.

Communicatie met industrie is cruciaal. Er is vanuit de kant van de industrie een behoefte aan vroegtijdige helderheid rondom de behoeftestelling van Oekraïne. De Nederlandse industrie had begrijpelijkerwijs in het begin van de oorlog weinig inzicht in de behoefte van Oekraïne maar ook geen idee bij welk loket ze moest zijn om aan Oekraïne te leveren. Betrokkenheid van de Nederlandse industrie kwam destijds tot stand doordat defensie al partijen kende of doordat de NIDV hen aan defensie koppelde. Inmiddels is bij een beperkt aantal partijen bekend wat de ingangen zijn.

Behoeften worden nu door Defensie of door één van de “lead nations” van een Internationale Capability Coalition bij de industrie neergelegd. Sinds een aantal maanden wordt de NIDV in een aantal gevallen door Defensie geïnformeerd over de achtergrond en context van de tenders die internationaal worden aanbesteed, maar dit is niet structureel ingericht. Wij spelen graag een rol bij het faciliteren van communicatie tussen Defensie en de industrie; wij doen dit immers al veertig jaar.

Tijdige, transparante en soepele opdrachtverlening. De Nederlandse defensie-industrie heeft baat bij structureel inzicht bij het signaleren van mogelijke opdrachten en hoe de verwerving plaatsvindt (rechtstreeks door Nederland of Oekraïne of via nationale of internationale tenders) en wat de contractvoorwaarden zijn. Veel bedrijven zijn geïnteresseerd en wensen betrokken te zijn bij de Nederlandse hulp voor Oekraïne. Het verschaffen van inzicht en wegwijs maken van bedrijven in dit proces is een cruciaal als we de kennis en kunde van Nederlandse bedrijven ook zouden willen benutten.

Vlotte processen in lijn met noodzaak kwestie. Na drie jaar oorlog lijkt de urgentie van “leveren, leveren, leveren” niet meer het belangrijkste te zijn en zijn we weer terug bij de traditionele en moeizame wijze van materieelverwerving en inschakeling van het Nederlandse bedrijfsleven. Alle processen rondom doelmatigheid en rechtmatigheid van defensie-uitgaven lijken zelfs voor de behoefte van Oekraïne weer aanwezig te zijn. Dit is uiteraard voor Oekraïne een enorm urgent probleem, maar ook voor de urgente opschaling van de defensie-industrie in Nederland en Europa met elkaar zouden willen realiseren.

Afsluitend. De Tijd waarin we ons nu bevinden vraagt om een andere aanpak. Als we blijven doen wat we deden, krijgen we wat we hadden: **te weinig**. Dit is niet alleen voor Oekraïne een zeer acuut probleem maar ook voor ons als Nederland en de EU. Snelle opschaling naar een geloofwaardige afschrikking zou de hoogste prioriteit moeten hebben. Dit vraagt om anders werken

met elkaar. De processen van de afgelopen decennia zijn in de kern niet aangepast. Zo worden niet alle mogelijkheden benut. De overheid zal, zoals andere landen doen, meer forward leaning moeten worden en daadwerkelijk met het bedrijfsleven invulling moeten geven aan de ambities uit de defensienota zoals de beoogde publiek-private samenwerking in Defport.